

Dansk Bibliotekshistorisk Selskab

Beretning 1982-1984

Både i udlandet og herhjemme har man i de senere år kunnet konstatere en glædelig stigning i interessen for bibliotekernes historiske baggrund og udvikling. Interessen har været knyttet både til de enkelte folkebibliotekers og forskningsbibliotekers historie som institutioner og til studiet af den betydning, biblioteksvæsenet som sådant gennem tiderne har haft for kultur og samfundsudvikling.

Danmark kan rose sig af en rig tradition på det bibliotekshistoriske område. Som markante eksempler på større publikationer kan nævnes E. C. Werlauffs uforlignelige *Historiske Efterretninger om det store kongelige Bibliothek* (1825, forøget udgave 1844), Helge Nielsens imponerende storværk *Folkebibliotekernes forgængere* (1960), samt Lauritz Nielsens desværre ufuldendte skildring *Danske Privatbiblioteker gennem Tiderne I* (1946).

En stimulans for bibliotekshistoriske studier har det bl.a. været, at Det kongelige Bibliotek i 1954 begyndte udgivelsen af årsskriftet *Fund og Forskning*, samt at Bibliotekstilsynet i 1979 organiserede en indsamling af billeder og andet materiale til belysning af folkebibliotekernes fortid. Samlingen findes nu på Danmarks Biblioteksskole, ved hvilken der i øvrigt i 1968 blev oprettet en særlig faglederstilling i faget bibliotekshistorie.

I slutningen af 1970erne dannede en mindre kreds af medarbejdere på Det kgl. Bibliotek en bibliotekshistorisk studiekreds. Efter at denne som et led i bestræbelserne for at koordinere og intensivere de bibliotekshistoriske studier havde optaget medlemmer fra andre institutioner, etableredes hvad der blev kaldt en bibliotekshistorisk kontaktgruppe.

Denne gruppe indkaldte til et åbent møde for alle interesserede

den 29. september 1981, for der at drøfte, hvilke veje man kunne gå, og hvilke midler man kunne bringe i anvendelse for at opnå en udvidelse af og en større bredde i de bibliotekshistoriske aktiviteter.

På det velbesøgte møde, der holdtes på Det kgl. Bibliotek, nedsattes et interimsudvalg, for hvilket rektor Preben Kirkegaard blev formand, og den 21. april 1982 kunne udvalget for en større kreds af interesserede forelægge et konkret forslag om dannelse af en bredt anlagt bibliotekshistorisk forening. Forslaget og den skitserede målsætning for en sådan organisation blev meget positivt modtaget, hvorfor man vedtog at stifte *Dansk Bibliotekshistorisk Selskab* med følgende vedtægter:

Navn

§1 Selskabets navn er Dansk Bibliotekshistorisk Selskab.

Formål

§ 2 Selskabets formål er at udbrede kendskab til og interesse for bibliotekshistorie med særligt henblik på danske forhold; at fremme bibliotekshistorisk forskning samt at tilskynde til indsamling og bevaring af bibliotekshistorisk materiale.

Virke

§ 3 Selskabet udgiver publikationer og afholder møder, foredrag, ekskursioner m.m.

Medlemmer

§ 4 Som medlemmer kan optages enkeltpersoner samt foreninger, institutioner o.lign.

Udmeldelse kan ske inden den 1. juli med virkning fra den følgende 1. januar.

Styrelse

§ 5 Selskabet ledes af en styrelse på 7 medlemmer, der vælges af generalforsamlingen, som tillige vælger 2 suppleanter. Styrelsesmedlemmerne afgår efter to år, heraf 3 ved første valg og 4 ved det følgende. Styrelsesmedlemmerne kan genvælges.

Styrelsen konstituerer sig med formand, næstformand, sekretær og kasserer og fastsætter sin forretningsorden.

Styrelsen kan af sin midte nedsætte et forretningsudvalg og kan til forskellige formål nedsætte udvalg, hvortil også personer uden for styrelsen kan vælges.

Regnskab

§ 6 Selskabets regnskabsår følger kalenderåret. Selskabets regnskab føres af kassereren. Regnskabet skal før den ordinære generalforsamling være revideret af to revisorer.

Kontingent

§ 7 Kontingentet fastsættes af generalforsamlingen. Har et medlem ikke i løbet af regnskabsåret betalt sit kontingent, kan den pågældende slettes som medlem.

Generalforsamling

§ 8 Generalforsamlingen er Selskabets højeste myndighed.

Der afholdes ordinær generalforsamling hvert år i april/maj. Ekstraordinær generalforsamling afholdes efter styrelsens bestemmelse, eller når mindst 15 medlemmer med angivelse af dagsorden skriftligt forlanger det.

Generalforsamlingen indkaldes med mindst 3 ugers varsel ved skriftlig meddelelse til medlemmerne med samtidig angivelse af dagsorden.

Forslag, der ønskes behandlet på den ordinære generalforsamling, skal senest 10 dage før denne være formanden i hænde. På en ekstraordinær generalforsamling kan kun de forslag behandles, der er årsag til indkaldelsen af generalforsamlingen.

Generalforsamlingen er beslutningsdygtig uanset antallet af fremmødte medlemmer. Hvert medlem har 1 stemme, og beslutninger træffes ved almindelig stemmeflerhed, jfr. dog § 9.

På den ordinære generalforsamling aflægger styrelsen beretning om Selskabets virksomhed i det forløbne år, forelægger planer og budget for det kommende års aktiviteter og fremlægger det revide-

rede regnskab til godkendelse. Desuden vælges styrelsesmedlemmer, 2 styrelsessuppleanter, 2 revisorer og 1 revisorsuppleant.

Lovændinger og opløsning

§ 9 Lovændringer og beslutning om opløsning af Selskabet kræver mindst $\frac{2}{3}$ majoritet af de afgivne stemmer. Forslag om lovændringer eller om opløsning af Selskabet skal tilsendes medlemmerne senest 2 uger før generalforsamlingen.

§ 10 I tilfælde af Selskabets opløsning bestemmer generalforsamlingen, hvortil Selskabets aktiver skal anvendes.

På den stiftende generalforsamling valgtes også bestyrelse, revisorer m.v. (se nedenfor), ligesom man fastsatte det årlige kontingent til 100 kr. for personlige medlemmer, 200 kr. for institutioner og 50 kr. for studerende og pensionister.

Takket være en energisk hvervekampagne lykkedes det i løbet af kort tid at samle ca. 100 medlemmer, hvoraf ca. 70 personlige.

Selskabets mødeaktiviteter, der siden stiftelsen har omfattet to møder pr. halvår, søges tilrettelagt som et varieret program, hvor både forskellige bibliotekstyper og andre emner af betydning for den bibliotekshistoriske udvikling tages op til behandling.

I forbindelse med den stiftende generalforsamling i april 1982 på Danmarks Biblioteksskole holdt førstebibliotekar Leif Thorsen et foredrag om »Forskningsbibliotekerne mellem to kommissioner« med en række sammenligninger mellem forskningsbibliotekernes situation og vurderingen af den i 1920'erne og i 1970'erne. Den 23. november samme år talte tidl. landsarkivar, dr. phil. Harald Jørgensen om »Generalen og hans bibliotek«; generalen var J. F. Classen, og mødet holdtes i Det Classenske Bibliotek (nu I.D.E., Danmarks Institut for International Udveksling af Videnskabelige Publikationer), hvis lokaler der bagefter var lejlighed til at bese.

Den 13. januar 1983 besøgte det nye hovedbibliotek i Ballerup, hvor tidl. stadsbibliotekar J. S. Hjort Eriksen gav et overblik over biblioteksvirksomheden i Ballerup 1814-1982 i tilknytning til en

billed- og plancheudstilling om emnet, som han havde lavet. Bag-efter orienterede stadsbibliotekar Ole Hougaard Nielsen om planlægning og resultater i forbindelse med opførelsen af det nye hovedbibliotek; aftenen sluttede med rundvisning i biblioteket.

Generalforsamlingen den 2. juli 1983 holdtes i udenrigsministeriet. I det nyrestaurerede Eigtveds pakhuis i Strandgade foreviste og berettede overarkivar, mag. art. Klaus Kjølsten om et privatbibliotek fra 1700-tallet, samlet af den dansk-norske diplomat Niels Griis, som testamenterede en del af sit bibliotek til Tyske Kancelli, nu udenrigsministeriet. Derefter fik deltagerne forevist udenrigsministeriets bibliotek i Asiatisk Kompagnis smukt indrettede pakhuis fra 1700-tallet.

Også sæsonen 1983-84 bød på fire møder. Den 30. november 1983 besøgte Selskabet Danmarks Veterinær- og Jordbrugsbibliotek i anledning af dettes 200 års jubilæum. Forskningsbibliotekar, dr. med. vet. Ivan Katic fortalte indledningsvis om begyndelsen til det hele: »P. C. Abildgaard og hans bibliotek«, hvorefter tidl. overbibliotekar, cand. mag. Helge Nielsen fortsatte med beretningen om »Classen, Abildgaard og Naturhistorie-Selskabet«. Som afslutning rundede overbibliotekar, lic. tech. Inge Berg Hansen af med en redegørelse for den aktuelle situation: »DVJB i dag og i morgen«.

Den norske rigsbibliotekar Gerhard Munthe holdt den 20. marts 1984 foredrag om »P. F. Suhm og Norge«. Den lærde Suhm, der blev et stort navn i dansk-norsk bibliotekshistorie, tilbragte 14 år af sit voksne liv i Trondhjem, forfattede flere skrifter om norske forhold og var i øvrigt medstifter af Det kgl. Norske Videnskabers Selskab. Mødet holdtes på Det kgl. Biblioteks læsesal, hvor førstebibliotekar, dr. phil. Svend Gissel havde arrangeret en lille udstilling af udvalgte Suhmiana (bøger og håndskrifter) fra bibliotekets samlinger.

Den Danske Frimurer Orden åbnede dørene til ordenens stamhus på Blegdamsvej i København for Selskabets medlemmer den 25. april 1984. Universitetslektor Jørgen Tvevad holdt et indledende foredrag om frimureriets ide og historiske udvikling og placerede den danske frimurerordens virksomhed i et internationalt per-

spektiv. Ordenens overarkivar, afdelingsingeniør Victor Hansen præsenterede det righoldige bibliotek, hvor der i dagens anledning var fremlagt en lang række af bibliotekets specielle og sjældne værker, og museumsleder, kontorchef Ernst Willumsen foreviste det store museum, hvorefter der var rundvisning i den imponerende bygning.

Forårssæsonen sluttede lørdag den 26. maj 1984 med en udflugt til Sorø, hvor lektor Svend Ranvig fremviste og fortalte om Sorø Akademis store og værdifulde bibliotek, ligesom der var lejlighed til bagefter at bese Akademiets øvrige bygninger. Efter besøget på Akademiet holdtes Selskabets generalforsamling ikke langt derfra i tidl. forskningsbibliotekar Knud Bøghs hjem.

Der har været god tilslutning til møderne. I den stiftende generalforsamling deltog ca. 60, og de øvrige møder har uden store udsving kunnet samle gennemsnitligt 30 deltagere.

Som det fremgår af Selskabets formålsparagraf, blev der fra første færd også lagt vægt på udgivelsen af publikationer og takket være økonomisk støtte fra Edvard Pedersens Biblioteksfond og Ministeriet for kulturelle anliggendes tipsmidler er det nu muligt at udsende nærværende publikation som første bind af en serie med titlen Bibliotekshistorie. Af økonomiske grunde har man ikke turdet binde sig til udgivelse af en egentlig årbog, men det er naturligvis håbet, at serien kan fortsætte med et bind hvert eller i det mindste hvert andet år. Selskabet har endvidere overvejet, når de nødvendige ressourcer er til stede, at begynde udgivelsen af en løbende bibliotekshistorisk bibliografi, eventuelt som del af serien Bibliotekshistorie.

Dansk Bibliotekshistorisk Selskab har pr. 1. oktober 1984 i alt 157 medlemmer, hvoraf 104 er personlige og 53 institutioner. Kontingentet er fortsat 100 kr. for personlige medlemmer, 200 kr. for institutioner og 50 kr. for studerende, pensionister og arbejdsledige.

Selskabets bestyrelse har siden stiftelsen i 1982 bestået af tidl. rigsbibliotekar Palle Birkelund (formand), stadsbibliotekar Poul Daugaard (næstformand), førstebibliotekar, dr. phil. Svend Gissel,

forskningsbibliotekar Marton de Hartanyi (kasserer), fagleder Jørgen Svane-Mikkelsen (sekretær), overbibliotekar Karl V. Thomsen og bibliotekar Ole Lundsteen, der i 1983 afløstes af tidl. biblioteksinspektør V. Klingberg-Nielsen. Suppleanter til bestyrelsen har været forskningsbibliotekar Harald Ilsøe (til 1984), forskningsbibliotekar Steen Bille Larsen (fra 1984) og overbibliotekar Pernille Munch, der i 1983 afløste V. Klingberg-Nielsen på denne post. Som revisorer har tidl. rektor Preben Kirkegaard og Steen Bille Larsen fungeret, idet Bille Larsen dog i 1984 er blevet afløst af overassistent Birgit Berg, som var revisorsuppleant. Som ny revisorsuppleant er valgt bibliotekar Esther Krarup.

Dansk Bibliotekshistorisk Selskabs adresse: Danmarks Biblioteksskole, Birketinget 6, 2300 Københavns S.